„ASTRA"

Prima Fabrică Română de Vagoane şi Motoare S. A. Arad

Capital Social Lei 75.000.000

Direcţiunea Generală Bucureşti Strada Lascăr Catargiu 11

Adresa telegrafică: VAGONASTRA Bucureşti-Arad. **Telefon 45|98, 41|76.**

1. Secţia Vagoane şi Locomotive:

Construcţiuni de: vagoane de persoane, vagoane de marfă, vagoane frigorifere, cisterne, vagoane de cale ferată îngustă, vagonete industriale, forestiere, de mine, trenuri moto-electrice, orice material rulant, construcţiuni de poduri, etc.

2. Secţia Motoare:

Automobile-camione, autobuse, avioane, motoare de aviaţie, motoare industriale, strunguri, — prese, maşini-unelte, etc. —

Instalaţiuni moderne. **Execuţie desăvârşită.**

4000 de lucrători — 200 ingineri specialişti şi funcţionari

O pagină glorioasă din istoria lui Mihai Viteazul

de Nicolae Bălcescu

„Intr'aceea Mihai Vodă, ridicându-şi tabăra dela Sibiu, înaintă cu încetul spre Alba-Iulia. Prin toate oraşele pe unde trecu prin cale, locuitorii alergau înainte-i cu daruri, trăgând puşti în semn de veselie şi primindu-l cu multă cinste şi daruri. In capul lor era episcopul catolic Dimitrie Nagrozdi, înconjurat de tot clerul său. El felicită în numele poporului pe domn de sosirea sa, urându-i tot felul de fericiri, o domnie vecinică asupra Ţării Ardealului ce el dobândise cu sabia, o viaţă îndelungată şi izbânzi multe, care să se adauge unele peste altele. In aceeaş zi, Luni, 1 Noembrie st. n., Mihai Vodă intră cu mare pompă în capitala Ardealului. Dorinţa ce adesea avea d'a face întipărire asupra poporului printr'o strălucită privelişte, adăogându-se la vesela îmbătare a unei izbânzi de atâta vreme dorită făcu pe Mihai depuse în această intrare triumfală o podoabă nesuşită în părţile noastre.

Intrarea s'a făcut prin poarta Sf. George. Dela această poartă până la palatul domnesc stau înşiraţi ostaşii de ambele părţile cărei, în mai multe ronduri, în dosul cărora se grămădise mii de mii de popor...

Toată ostăşimea se împărţi în linişte şi cu orânduială prin ospătării şi case publice, fără a face nici o pagubă, sau vătămare locuitorilor.

Cetatea Clujului, la cea d'întâiu somaţie ce i s'a făcut, s'a închinat la 4 Noembrie şi primi în garnizoană 1000 de soldaţi sub comanda banului Mihalcea.

Mihai porni 3000 de soldaţi spre a aduce la supunere toată Ţara de jos şi intr'aceeaş vreme scoase un decret deosebit, prin care făgăduea mila şi ertarea sa la toţi deopotrivă, de orice treaptă ar fi, care vor depune armele şi vor asculta de dânsul şi de slujbaşii săi.

El vesti acest decret în toate părţile prin obicinuiţii curieri. Astfel toată ţara Ardealului până la Solnocul din acel ţinut, era acum supusă lui Mihai, deosebit numai de cetăţile Husta şi Uioara".

CITIŢI

„Universul Literar"

Familia regală în războiu

de M. MORA

— Mâine dimineaţă vă veţi prezenta în ţinută de campanie şi veţi fi ofiţer de ordonanţă.

A doua zi după ce primeam acest ordin, întreg comandamentul diviziei 13-a se găsea pe platoul de la nord-estul Hârlăului, în jurul căruia cantonaseră în refacere, imediat după retragere, unităţile diviziei : regimentele 47-72, 48-49, 50-64, 51-52 infanterie, 23 artilerie, 28-3 obuziere şi celelalte elemente de specialitate şi accesorii.

Venea regele, ca să inspecteze trupele şi să se convingă de rezultatele marilor silinţe, depuse de comandamentul român, împreună cu cel francez, reprezentat prin ofiţeri destoinici şi inimoşi pe lângă fiece regiment, ca să asigure părţii a doua a campaniei o armată instruită, echipată şi întărită în chipul cel mai desăvârşit.

Era o zi de Mai, frumoasă. Pe la orele 7, începură să se ivească coloanele de infanterie, dinspre satele unde se găseau regimentele, şi să se concentreze la sudul platoului pe care aveau să defileze.

La orele 8 un şir de automobile apar la orizont. După zece minute, coboară în mijlocul ofiţerilor regele, urmat de principele Carol, de generalul Berthelot, de ministrul Albert Thomas, sosit din Rusia, de primul-ministru Brătianu, de generalul Presan, şeful statului-major şi de mai mulţi ofiţeri superiori, români şi străini.

Sub direcţiunea serviciului artileriei din divizie şi folosind experienţa colonelului francez Lafont, de un admirabil ajutor pentru armata noastră, se face un exerciţiu de tir combinat cu semnalizări procurate de aviaţiune.

După critica operaţiei, urmează defilarea.

Fu un moment cu adevărat înălţător. Dispăruse ideea retragerii nenorocite din toate minţile, ca să facă loc unei încrederi fără margini. Armata par'că renăscuse. Echipaţi perfect, purtând căşti, având din belşug puşti-mitraliere şi mitraliere, granate, tunuri de toate calibrele, prevăzuţi cu secţiuni speciale de eclerori şi de patrule, educaţi câteva luni la şcoala nouă, eşită din experienţa francezilor în doui ani de războiu, iniţiaţi în toate secretele mişcărilor de tranşee, hrăniţi bine, îngrijiţi de aproape, mântuiţi de epidemia de tifos exantematic, care secerase nemilos în rândurile vitejilor noştri, soldaţii defilară cu atâta regulă şi avânt, manifestară un moral atât de sus, în cât generalul Berthelot, cu lacrămi în ochi, se adresă regelui :

— Sire, se cunoaşte că armata Voastă este soră cu a noastră... Am impresia că văd pe eroii cari au dat peste cap pe germani la Marna... De sigur că şi aceştia îi vor da mâine...

Suveranului îi râdeau ochii de bucurie. Fu atât de mişcat, în cât atunci când prinse decoraţiile la pieptul bravilor prezentaţi ca să fie răsplătiţi pentru faptele vitejeşti din trecutele lupte, îi mângâiă pe obraz ca pe nişte copii dragi şi-i sărută pe toţi...

✦

Peste câteva zile, principele Carol, după ce inspectă din nou trupele, luă masa la popota noastră, în grădina publică din Hârlău.

Svelt, plin de spirit, alternând glumele cu observaţiuni judicioase, dovedind vaste cunoştinţe de specialitate, principele moştenitor făcea totdeauna o excelentă impresie asupra ofiţerilor români şi străini, cari îi admirau curajul, inteligenţa, verva şi ştiinţa.

La sfârşitul mesei, pe când prinţul arunca cercuri de fum din ţigara de foi, un ofiţer unglez îşi permise :

— Alteţă Regală, avem aici un orator.

— Cine este ?

— E căpitanul Omessa, ofiţer de rezervă ataşat la comandamentul diviziei 13-a, ziarist parisian. Vorbeşte frumos.

— S'auzim !

Omessa, un tip de boem, care însă devenise un straşnic militar în doi ani de războiu pe frontul francez, este cunoscut în publicistica parisiană prin articolele sale umoristice, ilustrate de el însuşi. Avea o elocinţă înaripată şi caldă. Era eroul cuvântului la toate mesele solemne. El se ridică şi răspunse respectuos :

— Aş dori, monsegnore, să fiu provocat, ca să pot regăsi inspiraţia.

Prinţul Carol fu gata. Vorbi în româneşte şi pe urmă în franţuzeşte despre aspiraţiunile comune ale armatelor aliate şi făcu tabloul de mâine al isbândei finale din care ele aveau să iasă realizite. Vorbi atât de frumos, atât de cald, — elocinţa principelui moştenitor e cunoscută, — în cât Omessa, pătruns de fiorul momentului, îşi începu cuvântarea cu această frază :

— Cât de dulce este pentru un republican să poată bea în sănătatea unui vlăstar regal, care face cinste armatei şi semenilor săi !

Insufleţirea nu mai cunoscu margini.

✦

Era pe vremea când tifosul exantematic făcea ravagii.

Zilnic erau aşezate în gropi comune trupurile nefericiţilor ostaşi, morţi după chinuri groaznice, cea mai mare parte din ei departe de locurile lor, departe de ai lor... Furia boalei, trecerea bruscă de la temperatura cea mai joasă la cea mai ridicată, înnebunea pe unii şi-i făcea să fugă în neştire din spitale şi din infirmerii, în halate albe, şi să s'arunce în Bahlui, unde-i găseam cu mâinile încleştate de rădăcinile de la fundul apei, cu corpul brăzdat de acea roşaţă pe care n'o vor uita cei cari au trăit în mijlocul tificilor... Medicii, de un devotament admirabil, luptau din răsputeri pe frontul acesta, poate cel mai primejdios, fiindcă duşmanul e mai puţin vizibil. Murise doctorul Calu, murise farmacistul Tipei, aproape în fiecare zi urmam câte un camarad la cimitirul de pe dealul Hârlăului. ...Ordinele la raport, care anunţau înmormântarea, deveniseră o banalitate... Moartea pândea pe oricine şi ajunseserăm să ne fie teamă unii de alţii, ca să nu ne transmitem insectele, oamenii de legătură ai teribilei boale...

Atunci se vesteşte vizita reginei.

Par'c'o văd. Imbrăcată în alb, cu văl pe cap, în costumul de care va rămâne legată în istorie însăşi fiinţa augustei femei, în vremea războiului, devotată miilor şi miilor de suferinzi, a intrat în spital, acolo unde se aflau cei mai greu bolnavi, unii în plină criză, şi, fără nici o şovăire, trecând chiar peste sfaturile stăruitoare ale medicilor, a mers printre şirurile de paturi, s'a oprit aproape la toţi bolnavii, a vorbit cu ei, i-a mângâiat pe frunte, li-a dat speranţe, a luat notă despre familiile lor, ca să pue să li se scrie, a trecut ore întregi în acest focar al morţii, unde ajungea saltul indiscret al unei insecte, ca să toarne veninul în oricine...

Când a eşit regina din spital, au rămas plutind pe deasupra suferinzilor bunătatea fără margini, curajul cu care suverana sfidase primejdia, ca să-şi vadă vitejii şi să le aline din durere...

Multă vreme sufletele chinuite au purtat în ele, ca o icoană, imaginea aceea în albă, cu cruce pe piept, cu privirea duioasă, cu surâs fermecător, trecând printre cei mici, umili şi credincioşi, şi lăsând în urmă-i o dungă de lumină, dătătoare de speranţă...

✦

La comandamentul unei mari unităţi soseşte într'o zi pe neaşteptate principele Carol.

După ce merge până în tranşeele de prima linie, chiar în timpul luptelor, se înapoiază la cartier şi mănâncă pe repezeală la popota ofiţerilor.

La masă era şi un general care ocupa un loc important la Iaşi, venit împreună cu aghiotantul său, un ofiţer de rezervă, odraslă dintr'o familie bine adăpostită de orice primejdie în timpul războiului, echipat admirabil, cu mănuşi albe de piele, tuns, ras şi frezat, aşa cum erau mulţi din cei cari se plimbau la Copou în timpul Mărăştilor şi Mărăşeştilor.

Principele moştenitor deschise vorba despre jertfele ce vor mai trebui făcute.

— Luptele nu sunt uşoare şi nu se vor sfârşi cu una, cu două. Vom avea pierderi şi vom fi nevoiţi să umplem golurile. Sedentarii vor trebui să mai treacă şi ei pe front.

Şi uitându-se drept în ochii sclivisitului ofiţer, adăogă :

— Sunt sigur de pildă că d. locotenent va cere el însuşi onoarea să fie trimis la front, ca să dea dovadă că este nu numai un excelent aghiotant, dar şi un brav militar.

Ofiţerul s'a ridicat de pe scaun, a salutat şi a bâlbâit, galben :

— Am înţeles, Alteţă.

Nu ştiu dacă a cerut-o singur sau dacă generalul său l-a trimis la regiment. Dar peste două zile regimentul s'a pomenit cu el.

Să mai spui însă că şi acolo s'a aranjat tot ca aghiotant ?

Eraţi siguri, nu ?

✦

6 August 1917.

Ultimul asalt dat de armatele lui Mackensen, se prăbuşeşte.

Ultima lovitură, dată nemţilor la Mărăşeşti, e hotărîtoare.

„P'aici nu se trece !"

Războare ia loc printre numele victorioase din cartea întregirea neamului.

Ofiţer de serviciu la comandamentul diviziei 13-a, aşezat în localul primăriei din Pădureni, revizuesc unul câte unul pe prizonierii adunaţi în ogrăzile din sat. Mulţi sunt răniţi. Unii au răni grele de baionetă, dar scrăşnesc dinţii şi se ţin să nu ţipe. Ici tineri şi groşi, colo bătrâni şi slabi, mulţi cu ochelari, când îi priveşti izolat nu-ţi fac nici o impresie. Te întrebi chiar cum au putut alcătui straşnica armată pe care soldatul român a trebuit s'o învingă. Nici odată n'am priceput mai bine ce colectivitate puternică scot disciplina şi conştiinţa din individualităţi disparate şi mediocre. La mulţi prizonieri găsesc fotografii făcute în Bucureşti ; unii s'au pozat cu servitoare sau chiar cu figuri mai simandicoase din Bucureşti ; explicaţia se poate găsi în „Porcii" lui Archibald şi în cartea lui Cancicov. Mai toţi poartă ordinul de zi ale generalului Morgen, care le cere să moară sau să învingă şi făgădueşte concedii celor cari vor sparge frontul...

Se produce mişcare.

Soseşte regele, însoţit de generalul Fremia Grigorescu şi de ministrul de războiu, generalul Iancovescu.

Figura suveranului e radioasă. Se scrisese pagina cea mai frumoasă a războiului, se afirmase invincibilitatea armatei române, se verificase neputinţa definitivă a inamicului, — se câştigase războiul, se asigurase întregirea neamului. De atunci în colo, epopeea trebuia să se desfăşoare în mod normal, desnodământul puterilor centrale având să coincidă cu gloria Aliaţilor, cu apoteoza românismului.

Regele îmbrăţişează pe generalii Popescu şi Cihoski, comandanţii diviziilor a 13-a şi a 10-a, cari cooperaseră la lovitura de graţie, le prinde „Mihai Viteazul" la piept, inspectează frontul unde soldaţii români aruncaseră hainele de pe ei ca să urmărească mai liberi pe fugarii lui Morgen, şi, cu fermitatea-i caracteristică, unită cu emoţiunea marelor zile pe cari le trăia, mulţumeşte cu recunoştinţă tuturor, tuturor acelora cari, comandanţi sau trupă anonimă, deopotrivă de merituoşi în avântul lor, dăduseră neamului şi cea mai strălucită satisfacţie, şi cea mai puternică asigurare...

Seara, când s'a lăsat întunerecul peste satul Pădureni, în ogrăzi aruncau scântei trabucurile prizonierilor, cari fumau nervos. Departe se pierdea sgomotul automobilului care ducea pe suveran spre Iaşi, de unde se comunica lumei că la răsărit germanii s'au rostogolit la Siret, tot aşa cum la apus căzuseră la Marna şi că dacă în August 1914 armata franceză făcuse dovada că inamicul nu va învinge, în August 1917, armata română făcuse dovada că inamicul e învins.

Noua stemă a ţării

Oaspeţii noştri

MAREŞALUL FOCH

Mareşalul Foch este nu numai ilustrul general francez, care şi-a legat numele de marile victorii din apus repurtate împotriva germanilor, dar şi un scriitor de primul ordin.

El a studiat minuţios evenimentele militare din 1870 şi a spus că în acea epocă germanii au învins, de oare ce aveau „mai multă voinţă în preparaţie şi execuţie"; iar de atunci evoluţia lor a continuat, cultivând ideea unei lupte „colosale", de mult timp premeditată şi preparată.

Mareşalul Foch a prevăzut un războiu „cu începuturi impresionante, cu acte tragice, cu proporţii gigantice" şi a invitat pe francezi să conteze pe ei înşişi. El a fost, în timpul marelui războiu, tipul ideal al comandantului, care ştie ce vrea şi ce poate. El a imprimat hotărîrea sa nestrămutată de a învinge, în inima celorlalţi, a infuzat trupelor energia sa minunată, — acel fluid imperativ, care împinge armata tot înainte, ca să smulgă, la momentul prielnic, victoria decisivă.

Şef în toată accepţiunea cuvântului, mareşalul Foch a păstrat în mijlocul primejdiei întreaga lui libertate de spirit, echilibrul sufletului său şi dreapta judecată. El a fost un făuritor al victoriei aliaţilor şi de aceia i se cuvine recunoştinţa şi admiraţia tuturor celor, cari au luptat pentru cauza libertăţii şi a civilizaţiei.

In curând va apare

ALMANAHUL

ZIARULUI „UNIVERSUL"